

Asıl mesele ‘sadakanın politik iktisadı’

23.02.2009

Prof. Buğra’ya göre, CHP sosyal yardım konusunda meydanı boş bırakınca AKP bir taşla çok kuş vurmaya öğrendi: “Mesela birincisi, vatandaşla minnettarlık üzerine bir ilişki kurmuş oluyor. İkincisi, yardımı aynı yaptığınız zaman bunun geniş bir politik iktisadı da oluşuyor. Mesela sadece Tunceli’ye buzdolabı dağıtmış oluyorsunuz, onu satın aldığınız Elazığ’daki perakendeciye, taşıyanı, dağıtanı da memnun ediyorsunuz”

Devrim Sevimay / SORU-CEVAP

AKP, 22 Temmuz seçimlerinden yüzde 47’lik bir zaferle çıktığında kimi “Sonuç rasyonel değil” dedi; kimi vatandaş “nohuda, una oyunu satmak”la suçladı; kimi de bunu “halkın muhtırası” olarak lanse etti. Oysa sağa sola öfkelenmek ya da hemen tahsilata girişmek yerine meseleye serinkanlı bakanlar da vardı. Onlar yüzde 47’nin içindeki **büyük** dilimde “dünyadaki likidite bolluğunun, büyümenin, kötü sürprizler yapmayan doların ve bunlara güvenerek borçlanabilen, dolayısıyla risk almayı istemeyen vatandaşın” olduğunu söylediler. Bunu söyleyenlerden biri de Prof. Dr. [Ayşe Buğra](#)’ydı. Buğra seçimden henüz dört gün sonra Açık Radyo’da yaptığı analizinde “AKP’ye oy veren seçmenin çoğunluğunun rasyonel **ekonomik** birey gibi davrandığını düşünüyorum, yani seçim sonucunu iktisadın ‘homo ekonomikus’u belirledi” dedi.

Buğra’dan 29 Mart **için** bir seçim tahmini yapmasını elbette istemedik, ama toplumun ekonomiyle ilgili tepkilerini iyi ölçen, hele de [sosyal yardım](#) meselesini Türkiye’de en iyi bilen isimlerden biri olarak kendisine hepimizin aklından geçen şu birkaç soruyu sorduk:

- “Homo ekonomikus” sizce 29 Mart’ta ne yapacak?

Türkiye’de yoksulluk gerçekten çok derin, eşitsizlik boyutları çok çok büyük, dolayısıyla ortada ciddi bir hoşnutsuzluk var. Üstelik AKP’nin ikinci dönemi. Kriz çok kötü vurmuş. İşsizlik çok büyük. 22 Temmuz’la 29 Mart’ın koşulları birbirinden çok farklı. Normalde böyle bir ortamda yapılan seçimde AKP’nin oyunun belirgin bir biçimde düşmesi lazım derdim.

- Ama demiyorsunuz?

Evet, diyemiyorum ve bunu diyemememin de iki sebebi olabilirdi: 1-Tamam bu sorunlar var, ama AKP insanlara öyle bir gelecek vaat ediyor ki kimse ondan vazgeçmek istemiyor. 2- Alternatifsizlik.

- Peki hangisi?

Tabii ki ikincisi. Muhalefet partileri özellikle benim de ilgilendiğim yoksulluk gibi, sosyal dışlanma gibi konularda o kadar uzun zamandır, o kadar yetersiz ve plansız davrandı ki, bunun öyle birkaç ayda aşılması çok zor. Halbuki ben 4-5 senedir “hak temelli sosyal yardım” diye bağıryorum. “Sosyal hakların olmadığı yerde siyasi haklar doğru düzgün kullanılamaz” diyorum. Bunu da sadece insani değil, politik saikle de söylüyorum. Çünkü o kullanılmayan siyasi haklar sadece sosyal yardım alması gereken kesimlerin değil, hepimizin siyasi hakları. Yani bir kesimin siyasi haklarının içi boşaldığı anda hepimizin siyasi haklarının da içi boşalmış oluyor.

- Bunu muhalefet bilmiyor mu?

Bilmesi lazım, bunu ilk ben söylemiyorum ki, Fransız İhtilali'nden beri biliniz bu, "Aristokratların merhametine muhtaç olan adamın vatandaşlığı eksik vatandaşdır." Ta 18'inci yüzyılda söylenmiş bu laf.

- O zaman nedir sosyal yardım konusunda özellikle sol muhalefetin elini kolunu bağlayan?

Çünkü nasıl kapitalist değerler sisteminde "Çalışmaya ekmek yok. Yoksulsa tembel olduğu içindir" fikri varsa, solda da "İşsizlik çarpık kalkınma yüzünden" fikri vardır ve aslında her ikisi de "çalışmaya odaklı yoksulluk analizi" yapar. Oysa anlatamazsınız ki özellikle Türkiye gibi ülkelerde insanlar çalışsalar da yoksulluktan kurtulamıyorlar. O yüzden de piyasaya önemli bir rol verilen toplumlarda "sosyal yardım" kaçınılmaz bir gereklilik. AB ülkelerine bakın, sosyal yardım politikası olmayan bir ülke yok, hepsinin var. Ama Türkiye'de AKP'ye muhalefet eden kesimin aklı devamlı "istihdam çalışma odaklı" çalıştığı için bir türlü sosyal yardıma yatmıyor. Sosyal yardımın her türlüünü bir çeşit sadaka olarak görüyor. Hangisi hak temelli sosyal yardım, hangisi sapkın bir durum, bunu ayırt edemiyor.

- Peki diyelim ki ayırt etti; ne değişecekti?

Türkiye 2001-2005 arasında kaçan fırsatlar ülkesi. Kürt sorununda fırsatı kaçırdık, AB konusunda kaçırdık, dünyadaki likidite bolluğunu istihdama dönüştürme fırsatını kaçırdık, aynı şekilde 2001 krizinin ardından sosyal devlet olma konusunda yakalanan fırsatı da kaçırdık. Oysa muhalefet bu meselenin bilincinde olsaydı, henüz AB'ye gireceğimiz rivayetlerinin dolaştığı birinci hükümet döneminde AKP'yi sosyal haklar konusunda zorlayabilirdi. Ama ne yaptı; hak temelli sosyal yardım meselesini tamamen dışlayıp iktidara geniş bir alan açtı.

- AKP nasıl kullandı o alanı?

AKP sosyal yardım alanı tek başına kendisine kalınca şunu fark etti: Bu iş kurula bağlanmazsa, yani bu iş aynı, düzensiz ve şeffaf olmayan bir şekilde yapılırsa, bir taşla çok kuş vuruluyor.

- Kaç kuş mesela?

Mesela birincisi vatandaşla minnettarlık üzerine bir ilişki kurmuş oluyor. Çünkü düzenli, şeffaf sosyal yardım yapıldığı zaman o yardım hak haline gelir. Ve insanlar da bir şeyin kendi hakkı olduğunu kabul ettiği anda kendisine o hakkın gereğini yapana özellikle bir minnettarlık hissetmez. Halbuki sadaka şeklinde olursa o yardımı manipüle etmesi de kolaylaşır. İkincisi yardımı aynı yaptığımız zaman bunun geniş bir politik iktisadı da oluşuyor. Mesela sadece Tunceli'ye buzdolabı dağıtmış oluyorsunuz, onu satın aldığınız Elazığ'daki perakendeciye, taşıyanı, dağıtanı da memnun ediyorsunuz. Mesela ben Tunceliler ne yapar bilmiyorum, ama Elazığ'daki perakendecinin AKP'ye oy vereceğini tahmin ediyorum. Aynı şekilde kömür dağıttığımız zaman da yine vurulan kuşların sayısı artıyor. Dolayısıyla "yardım karşılığı oy" meselesi kadar, hatta ondan daha fazla önemli olan "sadakanın politik iktisadı" meselesidir. Ve bunu bir kez keşfeden hükümetin bırakması da çok zordur. Böyle bir sistem kurulduktan sonra ben artık AKP'den hiçbir şey beklemiyorum.

- Bu artık bir sisteme dönüştü mü size?

Evet, eğer çok ciddi bir alternatif ortaya koyulmazsa dönüştü. Çünkü bir yandan şöyle bir şey de oluyor: Tunceli vakası yaşandığında ben artık "Bu rezaletin mantıksal sonucudur ve bundan sonra herkes utanır, bu işin sürdürülemezliği ortaya çıkar" diye düşünmüştüm. Bu

gözle özellikle bütün gazeteleri taradım, ama bazı gazetelere baktığım zaman hiç orali olmadıklarını gördüm. Tersine üslup şöyleydi: “Yoksula uzanan eli hazmedemediler.” Milli Eğitim Bakanı şunu dedi mesela, “Yardımlar sayesinde yoksul halk sosyal devleti iliklerinde hissetti.”

- Siz bu cümlelerin neresini düzeltirsiniz?

Bu cümlede düzeltilecek yegane şey sosyal devletle devlet sadakasının aynı şeyler olmadığıdır, ama AKP ve çevresi bunu gerçekten birbiriyle özdeş görüyor.

- Acaba böyle görmelerinin sebebi neoliberalizmle muhafazakârlığın aslında çok örtüşüyor olması, olabilir mi?

Elbette, çünkü “hayırseverlik” liberalizmin çok önemli bir parçasıdır. Yalnız Türkiye’de değil, dünyada da böyledir. 1980’lerde piyasaya öyle güveniliyordu ki, piyasa her sorunu çözer, işte istihdam da yaratır, yoksulluğu da engeller sanılıyordu. 1990’lara gelindiğinde bu işin böyle yürümediği görüldü ve gönüllü girişim modelleri gündeme gelmeye başladı. Gönüllü yardım, hayırseverlik dediğiniz zaman da hep bir din dozu zaten vardır. Dolayısıyla muhafazakarlık piyasa ekonomisinin tamamlayıcısı, destekleyicisi oldu. Zaten bugün gördüğümüz şey de saf bir liberalizm değil, “muhafazakâr liberalizm”, yani aileyle, dinle, ekonomi dışı kurumlarla desteklenmiş bir sistem.

- AKP de bu sisteme çok iyi denk geldi galiba, değil mi?

Evet, çok iyi örtüştü, çok uyumlu oldu. Zaten aslına bakarsanız AKP hep kendine uygun olanı yaptı, ama biz de o arada bu muhafazakar liberal sistemin en çığırından çıkmış bir modeliyle karşı karşıya kalmış olduk. Bizde işler o kadar karışmış vaziyette ki, hani hak temelli sosyal yardıma güvensizlik bakımından en benzediğimiz Amerika’da bile kimin, kimin kampanyasına, ne kadar destek verdiği görülür. Bizde bunlar dahi bilinmiyor. Sadece AKP’nin devlet bütçesinden yaptığı yardımlar değil, hayır dernekleri ve tarikatların yaptıkları politik koşullu yardımlar var, onlar da bilinmiyor. Bu hakikaten normal bir demokratik sistem değil.

- Peki neden böyle oldu bizde?

Ben bir dönem bizim gibi OECD’nin çevre ülkesi olan Meksika ve Kore üzerine çalıştım. O ülkelerde de tıpkı bizdeki gibi sosyal politika zayıftı, ama son zamanlarda çok ciddi sosyal yardım kurumlarını devreye sokmayı başardılar. İşte biz bunu başaramadık.

- Ama niye?

Bir sürü unsur var, fakat en önemlisi bizde böyle bir şeye talep yok. Çünkü bugüne kadar hiçbir sosyal hak sahibi olmamış bir kesimin şimdi ortaya çıkıp da “Bana mercimek yerine asgari gelir desteği verin” demesini bekleyemezsiniz. Bunu dile getirecek kesim örgütlü kesimdir, ama onların da o kadar hak kayıpları var ki, ancak kendi dertleriyle uğraşıyorlar. O zaman da bunu yapacak geriye bir muhalefet kalıyor.

- Aslında [CHP](#) de biraz yapmadı mı; mesela 22 Temmuz öncesi programına “asgari gelir desteği” vaadini koydu?

Ama CHP’nin bu vaadi sadece programda kaldı, arkasında durup savunamadı. O kadar yabancı, o kadar inanmıyor ki kendi dediğine, adını bile etmediler. Sanki söylemeye korkuldu... Çünkü CHP tabanı da CHP’nin içindeki pek çok parti yetkilisi de bunu sadaka olarak görüyor ve hâlâ yoksullukla istihdam yaratarak mücadele edilebilir zannediyorlar.

- Şimdi sanki “Yardımlar nakit yapılsın” lafını daha kuvvetli söylüyorlar...

Ama bu yola gelmekte çok gecikildi. Üstelik bir de öyle bir hava oluştu ki, “Sadaka verilmesin” diyenlerle halk direkt karşı karşıya getirildi. Halkta “Bunlar gelseler bana verileri de alacaklar, bana bir unu, kömürü, çekyatı çok gördüler” intibası yaratıldı.

- Peki bunu nasıl anlatması lazım muhalefetin?

Bakın duruma göre çıkar tespiti yapıp ona göre hareket etmek çok zordur; hep ilkeli duracaksınız. Pragmatik çözümler bulmayı siyasetçilere çok lazım zannediyorlar, ama hayır, asıl ilkeli olmak işleri kolaylaştırır. Başından beri “Ben hak temelli sosyal yardımlara inanıyorum” demeliydiniz. Ama siz tutup asgari gelir desteğiyle aynı yardımı aynı kefeye koyar, ikisine de sadaka dersiniz o zaman öyle bir kavram kargaşası çıkıyor ki siz kendi yarattığınız kavram kargaşasının kurbanı oluyorsunuz. Sonra da gidip çarşafa rozet takmak zorunda kalıyorsunuz. Bunların hepsi bir ilke paketidir. Zaten eğer siz ilkeli dursaydınız, kimse de böyle meydanı boş bulmazdı.

UN-KÖMÜR YÜZÜNDEN SEÇİM KAYBEDİLMEZ

- “Sadaka” olmayan sosyal yardıma birkaç örnek ne verirsiniz?

Mesela yoksul mahallelerdeki okullarda çocuklara bedava yemek vermek. Her mahallede kreş açmak. Gelir desteği yapmak. Hatta bunu şartlı nakit desteği olarak uygulamak. Şartı da yardım yapılacak ailenin çocuğunu okula göndermesi, sağlık kontrolünden geçirmesi olarak belirlemek, vs, vs... AKP de bunların bir kısmını yaptı, ama yapılanlar çok yetersizdi ve giderek sadaka ekonomisi içinde marjinalleştiler.

- Un, kömür, çekyat sosyal yardım mı?

Bunlar hakikaten korkunç şeyler.

- Temel ihtiyaç maddelerinden giderek yarı lüks tüketim mallarına geçilmesine “rüşvet” der misiniz?

Hem de çok açık derim. İnsanın gülecek hali kalsa gülecek, ama “rüşvet” diyenlere verdikleri yanıt da şu: “Dayanıklı tüketim malları her evin ihtiyacı değil midir?”

- Muhalefet, 29 Mart’ta başarılı olamazsa bunun sadaka türü yardımlar yüzünden olduğunu söyleyebilir mi?

Yardımlar mutlaka bir rol oynayacaktır ve bu oynadığı rol çok tatsız bir roldür, seçim sistemini bozan bir roldür. Ama tek başına etkili olamaz.

- Yani “Yardımlar olmasa muhalefet kesin kazanır” denemez?

Değil tabii, bunu demek çok zor. Ama hele de yoksulluğun bu kadar derin olduğu bir ortamda, bu tür yardımların yapılmadığı bir seçim yaşansa AKP de herhalde daha az oy alır.

SABAH AKŞAM “YARDIM” DİYORUZ, AMA EN KÖTÜ YARDIMI BİZ YAPIYORUZ

Buğra, neredeyse hiç bilinmeyen, medyaya da hiç yansımamış çok önemli bir belgenin geçirdiği evreleri ve ortaya çıkan sonucu şöyle anlattı:

“Bütün AB üyesi ülkeler her iki yılda bir sosyal dışlanmayla mücadele bağlamında ‘Ulusal Eylem Planı’ hazırlarlar. Burada sosyal dışlanma, yoksulluk sorunlarının boyutlarını ve bu sorunları çözmek için nasıl politika uygulayacaklarını belirtirler. Ondan sonra bu toplu olarak Avrupa Komisyon düzeyinde tartışılır. Kimin ne kadar sorunu var, kimde ne kadar yoksulluk var, hangi gruplar dışlanıyor, yoksulluk hangi grupları etkiliyor ve hükümet ne gibi tedbirler alıyor, konuşulur.

Türkiye de uyum sürecinin parçası olarak ve ulusal eylem planlarına hazırlık amacıyla 2004'te bir 'Sosyal İçerme Belgesi' hazırlamaya başladı. Bizimle aynı dönemde çalışmalara başlayan Bulgaristan ve Romanya kendi belgelerini bitirdi, ulusal eylem planlarını hazırlamaya başladı. Hırvatistan bizden sonra başladığı halde o da bitirdi. Bizdeki süreç ise sekteye uğradı, belge hâlâ tamamlanamadı. Ne oldu diye soran da olmadı.

Fakat o belgenin hazırlanma süreci içinde Türkiye'de belki de ilk defa yoksulluk ve sosyal dışlanmayla ilgili olarak ciddi istatistik toplandı. Biz de zaten o veriler sayesinde işin şu vahametini görebildik: Bizde yapılan sosyal yardımlar yoksulluğu azaltmakta son derece etkisiz.

Oysa bütün Avrupa ülkelerinde yardım yaptığımız zaman yoksulluk oranı fevkalade düşüyor. Mesela Polonya'da yüzde 31'den 17'ye iniyor. Türkiye'de ise bu oran çok az değişiyor; yüzde 30'dan 25'e... Onun da çoğu ilk kez 1976'da gündeme gelen yaşlı ve özürülülere ayrılmış nakdi yardım sayesinde. Yoksa AKP'nin aynı yardımlarıyla bu oran düşmüyor. Çünkü bizde yardımlar doğru dürüst yapılmıyor, yapılan yardım doğru yardım olmuyor. Zaten o yüzden diyoruz ki, yardımın nakdi olması, düzenli olması, başka tür transferlere de dönüşmesi lazım.

Ayrıca verdiğiniz bir kutu kuru gıda yoksulluk oranını düşürmekte yetersiz kalıyor.

Türkiye'de yoksul yardımı milli gelirin çok çok küçük bir oranı; yüzde 0.4. Oysa çoğu AB ülkesinde yüzde 2.5 civarında, Meksika'da son zamanlarda yüzde 2'ye yaklaştı.

“HOMO EKONOMİKUS”UN NE YAPACAĞI BELLİ OLMAZ

KARAYALÇIN: Murat Karayalçın'ın Ankara için önerdiği düzenli asgari gelir desteğini çok benimsiyorum. Ve sırf bu uygulanacak mı, uygulanırsa nasıl uygulanacak, onu görmek için dahi seçim sonuçlarını merakla bekliyorum.

İSTANBUL: Kemal Kılıçdaroğlu CHP'den hiç hoşlanmayanlardan dahi oy alabilecek bir isim. Ancak İstanbul'u AKP'den başka bir partinin alması da çok zor görünüyor. Belediyeler bazında öylesine girift ilişkiler oluşmuş ki, yardım meselesi bile bu ilişkilere eklenmiş durumda ve bu sistemi kırmak çok zor.

POLİTİK SEÇMEN: “Homo ekonomikus” dediğimiz rasyonel ekonomik bireyin 29 Mart'ta ne yapacağı meselesi biraz karışık. Çünkü bu seçimde hep birbirine zıt, hangisinin baskın geleceğinin belirsiz olduğu, çok fazla dinamik var. O yüzden çıkar saikiyle oy verecek seçmenin ne yapacağını bilemiyorum, ama buna rağmen ben AKP'nin oylarında biraz düşme bekliyorum. Çünkü daha politik kaygılarla oy kullanan seçmenin AKP'den yana ümitsizliğe kapıldığını, özellikle Kürtlerin umduklarını bulamadıklarını, dolayısıyla bu kesimden gelen oylarda bir düşme olacağını düşünüyorum.

BALKON: 29 Mart'ın şöyle bir kritik yanı var; eğer AKP'nin oyları belirgin bir biçimde düşerse bu AKP'nin biraz toparlanmasına yol açabilir. Demokratikleşme ve AB'yle ilgili ilk vaatlerine dönebilir, 22 Temmuz gecesi balkondan yaptığı konuşmasını hatırlayabilir.

KRİZİN YARATTIĞI GÜVENSİZLİK ORTAMI HER SONUCA GEBE

- Kriz tek başına seçmeni ne kadar etkiler?

Kriz, normal koşullarda belirgin biçimde oy düşürür, çünkü vatandaş krizden hükümeti sorumlu tutar. Ancak ekonomik kriz aynı zamanda çok ciddi bir güvensizlik ortamı da yaratır. Hele de alternatif bulmakta zorlanan vatandaş değişiklik yapmaktan korkabilir. “Bunların ne yaptığını az çok biliyoruz, ötekinin ne yapacağı hiç belli olmaz. En iyisi bunlar biraz daha kalsın” diye düşünebilir.

- AKP'den memnun olmasa bile mi?

Olmasa bile... Çünkü iktisadi düşünen vatandaş der ki, “Tamam, eskisi kadar güvenmiyorum, heyecan duymuyorum. AKP pek çok beklentimi yerine getirmedi. Düzenim kötüleştii, ama ya

daha kötüleşirse...” Bu tıpkı sevmediğiniz bir iş yerinden “Ya kriz ortamında başka iş bulamazsam” diye çıkamamaya benzer.

- Ya peki belediyelerdeki çark; bunun rasyonel ekonomik birey üzerindeki etkisi ne kadar?

Belediyelerde yaratılan çıkar ağları veya TOKİ'nin de işin içine girdiği kamulaştırmalarda gündeme gelen arazi rantları o kadar önemli ki bunların etkisinin olacağı kesin. Ama o etki yine ters yönlü de olabilir. Çünkü o çarkın içine giremeyenler ya da girip de yeteri kadar memnun olmayanlar başka yönde oy kullanabilir. Yani yine zıt bir denge var.

- AKP'nin şartlı nakit transferi bu kez işe yarar mı?

AKP 22 Temmuz öncesinde çok iyi bir uygulama yapmıştı, ama sonradan tavsattı. Ben onun şimdi çok büyük bir artıya dönüşeceğini sanmıyorum.

- Yine AKP'nin sağlık hizmetlerini sosyal güvenlik sistemi dışında kalanlara da açması 22 Temmuz öncesinde olumlu olmuştu; şimdi?

Doğru, o zaman çok iyi gelmişti, ama şimdi sistemdeki yanlışlar ortaya çıkmaya başladı. Sosyal sigorta kapsamındaki kurumlar çok kötüleşti, hizmetler aksamaya başlıyor ve bundan mağdur olan ciddi bir kesim var. İkinci mağdur grubu ise Bağ-Kur'unu ödemediği için sağlık hizmetlerine ulaşım hakkını kaybeden, ama Bağ-Kur'lu görüldüğü için de yeşil kart alamayan bir kesim. Fakat öte yandan bir de sağlık hizmetlerinden ilk kez faydalanan en alt kesim var. Yeşil kart o kesim için çok fazla işe yaradı ve sağlık sisteminden en azından bu aşamada çok da şikâyetçi olduklarını zannetmiyorum. Yani denge açısından işler orada da karışık.

- Peki Deniz Feneri türünde olaylar sizce sandığa nasıl yansır?

Çıkarlar açısından konuşursak seçmeni etkilemez. Ama ilkeli oy veren kesimi çok etkileyecektir. Bu tip hayır derneklerine yapılan yardımların azalması da bunu gösteriyor zaten. “Ne oluyoruz? Ben neye hizmet ediyorum?” diyen bir insan tipi de var.

- Ya CHP?

CHP cephesinde de bir belirsizlik var; o da şu: Bir kısım seçmen çarşafa rozet takmasına tepki gösterip oyunu vermeyebilir. Ama bir kısmı da “Mecburuz, vermezsek asıl çarşaf gelir” diye düşünebilir. Yine hayatında CHP'ye oy vermemiş, ama artık AKP'den irkildiği ya da adayını beğendiği için CHP'ye oy verebilecek bir kesim var. Fakat onların arasında da “Acaba böyle yaparak CHP'nin dönüşmesinin veya CHP'ye alternatif olabilecek bir solun önünü tamamen tıkamış mı olacağım” diye vazgeçenler de olacaktır. Denge orada nasıl kurulacak, o da belirsiz.

ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİLİĞİ RAKAMINA DİKKAT!

“Tarımda çok acayip bir şeyler oluyor, oradaki harekete dikkat etmek lazım. Tarımın toplam istihdam içindeki payı son bir yılda yüzde 1'e yakın bir artış gösteriyor, halbuki uzun süreli bir düşüş içindeydi. Bu artış maalesef çok hayırlı bir şeyin göstergesi değil. Çünkü bu hem şehirde işini kaybedenlerin hem de şehre iş bulmak için gelenlerin geri dönmeye başladıklarını gösteriyor olabilir. Ama nereye, neye dönüyorlar? Burada da bakılması gereken kategori ücretsiz aile işçiliğidir. Acaba son bir yılda ücretsiz aile işçiliği kategorisinde ne kadar artış oldu? O veriyi daha yayınlamadı TÜİK, ama bakmamız gerek. Çünkü bu ücretsiz aile işçisi kategorisindeki aileler çalışıyor görünmekle beraber aralarındaki yoksulluk oranı son derece yüksektir. Orada yanılmamak lazım.”

AKP’NİN ÇALIŞAN KADIN ÇELİŞKİSİ

“AKP çalışan kadın konusunda şöyle tuhaf bir çelişki yaşıyor: Bir yandan kadınların durumuyla ilgili istatistiklerden çok rahatsız oluyor, bunu değiştirmek istiyor. Ama diğer yandan da muhafazakar bir parti ve tabanı kadınların çalışmasını istemiyor. Böyle bir ikileme karşı karşıya kalan AKP de çareyi şöyle bir sihirbazlıkta buluyor: Ev eksenli çalışma hayatı. Yani yaptığı teşviklerle kızlar evde halı dokudukları, salça kurdukları ya da küçük girişimci olarak kendi hesaplarına çalıştıkları için hem istatistikler düzeliyor, hem de evden çıkmamış oluyorlar. İşin hoş tarafı bu ev eksenli çalışmaya yönelik mikro kredi uygulamaları “sol seçmene” de olumlu gelebiliyor. Bu bağlamda, kendi hesabına çalışanlar, özellikle de kendi hesabına çalışan kadınlar arasında yoksulluk oranının ülke ortalamasının üstünde olduğu da göz ardı ediliyor.”

KARL POLANYİ EKOLÜNDEN Prof. Dr. Ayşe Buğra, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsü Öğretim Üyesi ve Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu merkezinin kurucu başkanlarından biri. Yüksek öğrenimini Kanada’da tamamladı ve McGill üniversitesi ekonomi bölümünde doktora yaptı. Piyasa ekonomisine sert eleştirileriyle tanınan ünlü iktisatçı Karl Polanyi ekolüne yakınlığıyla da tanınan Buğra’nın sekiz kitabı ve çok sayıda Fransızca ve İngilizce yayınlanmış makalesi var.